

Zenel naptár

Orgonaest, szólóénekekkel

A hangszer is, az irodalom is ludas lehet abban, hogy az orgonahangversenyek műsorlapjai úgy hasonlítanak egymásra, mint tyúktojás a libatojásra. Nincs kivétel a szegedi dóm kupolája alatt sem, ahová hétfőn este megint tömegesen zárandokoltak az ország legnagyobb orgonájához, s ahová föltehetően sokan jönnek még az ünnepi hetek további két koncertjére. Bach, Händel, Reger, C. Franck, Mendelssohn, Liszt művei nélkül hovatovább elképzelhetetlenek ezek a hangversenyek, ha csak nem célzatosan tematikus a program — nyaranta általában három koncert lévén itt, megfontolandó, miként lehetne a jövőben esetleg zenei történelmi korszakok szerint megtervezni a három estét, összehangoltan: kézenfekvően mondjuk egyet-egyet a barokk, a romantikus és a modern repertoárból.

Virágh Endre ezúttal főleg preklasszikus és romantikus műsorral költözött föl a karzati hangsiók fenyegetéséhez, s mindössze izelítőt hozott a mai termésből (Koloss István: Praeludium et fuga in f.). Láthatóan aszerint válogatva, hogy a

hangszer monumentalitását engedje érvényesülni. Netán ezért aztán Bach a-moll koncertójának első tétele, sőt az Esz-dúr preludium is túlon túl vastag, szintelenül harsány benyomást keltett, mintha a művész előszerezzel menekülne a látványos

forték zúgásába. Érdekes módon ugyanez a föltagás kevésbé zavart a Bach-fugánál; sőt a Koloss-műnél, kiváltképp pedig Liszt: Ad nos, ad salutarem undam című fantáziájánál és fugájánál (az irodalom egyik legigényesebb kompozíciójánál) egyenesen a játéktípus érényévé nemesedett. Így Virágh Endre szemléletesen reprezentálta a Dóm orgonájának egyfajta megszólaltatási lehetőségét.

A szólóénekes, Szőkefalvi-Nagy Katalin, másodszer lépett föl a Fogadalmi templomban. (A szegedi koncertorium egykori növendékének kvalitásait ideje volna e városban hangversenyteremhez is juttatni, mivel-hogy adottságai ott bővebben kamatoznának, máskülönb zenei életünk sem dűskál a kifejezetten dalénekesekben.)

Két-két áriát szólaltatott meg — természetesen eredeti nyelven —, Händel- és Mendelssohn-oratóriumokból, sorrendben a Messiasból, illetve a Paulusból és az Éliásból. Virágh Endre érzékenyen alkalmazkodó kísérete engedte érvényesülni a fiatal énekesnő kivételes muzikalitását, ragyogó dallamformálásait, ahogyan az áriák fölépítését is természetesen frazeológiával képes kirajzolni. Ugy mintáz meg egy-egy dallamot, motívumot, mintha ékszerész helyezné parádés foglatba a smaragdot. Legalábbis a karzatról hallgatva így tűnt, bár a Messias-ária kóráttárrái (jóllehet precízen kiénekelte) valahol odalessen föltehetően egybemosódtak — vagyis a különleges akusztikai viszonyokat sem árt számításba venni a műsorok tervezésekor.

N. I.

Díjat hozott Pozsonyból az Egyetemi Színpad

Június végén rendezte meg első ízben Pozsonyban az Egyetemi Színpadok Nemzeti Fesztiválját a Pozsonyi Zene- és Előadóművészeti Főiskola. A magyar egyetemi színpadok közül a JATE társulata kapott meghívót, a bolgár, csehszlovák, lengyel és német együttesek mellett. A fesztiválon szerzett élményekről, benyomásokról, tapasztalatokról beszéltünk Kormos Tiborral, az egyetemi színpad tagjával.

— A hatnapos fesztivál minden napján más ország együttese tartott bemutatót a főiskola stúdiószínpadán. A mi előadásunkra az utolsó előtti napon került sor.

— Hogyan fogadták az előadásokat?

— Ha a tapon le lehetne ezt mérni, akkor sikerünk volt. Azt azonban nem tudom, hogy mit indítottunk el a nézőkben, mit értettek meg belőle, esetleg mit kifogásoltak volna, ugyanis elmentben a fesztiválokon már bevett szokással, az előadások után nem tartottak szakmai beszélgetéseket, nem volt olyan fórum, ahol a résztvevők megvitathatták volna egymás produkcióját. Igény lett volna ilyen megbeszélésekre, ez azonban elkerülte a rendezők figyelmét. Elhangzott ugyan egy referátum: Szocialista egyetemisták személyiségének formálódása a művészetben — ez azonban nem adott lehetőséget arra, hogy elmondjuk véleményünket a bemutatott darabokról.

— Az amatőr színházakra, ezen belül az egyetemi színpadokra is jellemző a kísérletezés, új kifejezőeszközök, formai megoldások keresése. Miben mutatkozott ez meg Pozsonyban?

— Furcsa módon többnyire hagyományos eszközökkel színpadra állított, „kész” drámákat mutattak be a résztvevők. Egyedül a Gliwicei Műszaki Egyetem, és mi vállalkoztunk „házi szerzőink” által írott darab előadására. A németek, a Lipcsei Műszaki Egyetem, egy Süksin darabot, a bolgárok Studentina társulata egy színes, mozgalmas, folklorisztikus népi játékot mutatott be. Érdekes volt az olomouci AD 77 pantomimcsoport előadása is.

— Milyen nyilvánosságot kapott a fesztivál?

— A rádió és a televízió is készített ugyan műsört, mégis azt hiszem, kellő hírvetés nem előzte meg. A stúdiószínház 2–300 férőhelyes nézőtere ugyanis nem telt meg minden alkalommal. Szerintem ez nem az érdeklődés hiányára utal, hi-

szen nálunk a hazai amatőr színházi találkozókat óriási figyelem kíséri. Ezzel szemben a vendéglátók nagyon körültekintően gondoskodtak a résztvevők szórakoztatásáról. Fesztiválklubot szerveztek, dzsessz- és discoprogrammal, autóbusz- és hajókirándulást, a város tanácselnöke fogadást adott a tisztelünkre, a díjakat és okleveleket a kulturális minisztérium megbízottja adta át.

A JATE színpada Árkosi Árpád Vagyunk című darabját mutatta be. Az előadásért Aranykoszorút, és elismerő oklevelet kaptak. Szeptember végén a Turku Egyetem meghívására Finnországban szerepelnek. Stépan Balázs

Gyula — csillagokkal

Már odafelé is, mint valami neorealista díszlet: foszló, szürke rongy fölrajzszövegve az égboltra. Fél nyolckor meg zuhogott, nyolckor szemerkélt, fél kilencre, az előadást jelző csinnadratta hangjaira már csillagokkal volt kiverve az ég a Gyulai Várszínház fölött. A felrészült idő mintha Hernádi Gyula Szép magyar tragédiájának szereplőit is doppingolta volna — jól pergő, látványos előadás részesei lehettünk.

Tizennégy éve született az ötlet, hogy a gyulai téglavár négyszög udvarán történelmi drámák elevenedjenek meg. A Széged után másodikként megvalósult szabadteri színházi program nem maradt a várfalakon belül — mostanra nemcsak hogy a gyulai vár környékére lépett elő, hanem színházi nyárra változtatta Sik Ferenc művészeti vezető ezt a két hónapot. És színházzá ezt a szép alföldi várost. A mostani programban 12 produkció láthatnak-hallhatnak az érdeklődők, a várbeli történelmi ihletű drámáktól hangversenyen, kiállításokon át a népi játéktól, utcai komédiáig, folklorig.

De térjünk vissza Hernádi tragikomédiájához. Bármennyire is nevetésre sarkallja a nézőket Niklay István — ez a sajátos magyar Don Quijote —, megannyi kálváriája, mégis a múltért-jövőért felelős művész önmargangoló vadjait osztja meg a közönséggel: „nem lehet más nép szabadsága árán igazán boldog és független egyetlen nemzet

sem”. A mi kalandorunk — Fülöp Zsigmond nagyszerű alakításában — a magyar szabadságharc bukása után végigjárja Mexikót, Franciaországot, Poroszországot, hogy — a realitásoktól elfordulva — a „delibábos” magyar szabadság érdekében szövetkezzen a legreakciósabb elemekkel is. Gegekkel, bohózáti elemekkel, Cseh Tamás fanyar-ironikus, modern hangvételű dalaival, rezesbandával fűszerezett ez a nagyonis komoly gondolatokat hordozó „nemzeti veszteségűzés”. Kiváló szereplők egész sora segíti a cselekményes, fordulatos darabot, melyet Szinetár Miklós állított színpadra.

A gyulai várudvar akár kőszínház is lehetne, ha egyszer tetőt húznának föléje. Így hát a játéktípus, a színészi munka is szinte azonos a kőszínházzal. Mennyivel más élményben lehet része azoknak, akik a belépőjegy ellenében kapott két deci bort egyszülőzve eljutnak a vár mellett tavon ácsolt nézőtérre. s megnézik Sik Ferenc rendezésében Garai Gábor Orfeusz átváltozásai című művét. A tó szigetecskéin, pallóin, csónakon és parton játszódnak ez a költészetről és szerelemről szóló tanköltemény, melyből színes kaleidoszkópot varázsoltak az alkotók. Az egyszerre több helyszínen folyó szimultán játék önmagában is érdekes, hát még azzal a rengeteg ötlettel, szcenikai eszközzel, mellyel teletűzdelték az előadás. Volt ott színház, pantomim, folklor, balett, képzőművészet, ének,

A hatékonyság útjai (7.)

Konstruktőrök a műhelyben

Ha évente tízezer új cikk kerül — felhasználói és fogyasztói — forgalomba, az még mindig csak az összesen gyártott áruhátról egy, igen, nem tévedés, egy százaléka. Mivel az országban a különböző termékek száma körülbelül egymillió. Persze, van olyan terület — így a ruházati ipar — ahol három esztendő alatt a teljes gyártmányválaszték kicserélődik, s olyan is, mint például a szénbányászat, a malomipar, ahol az áruösszetétel nagyon lassan változik. Az azonban egyaránt igaz minden népgazdasági területre, hogy gyorsan növekszik a tudományos kutatás, a műszaki fejlődés jelentősége. A párt XI. kongresszusának határozata ezt így rögzítette: „A társadalmi termelés hatékonyságának erőteljesebb növelése megköveteli, hogy a termelési szerkezetet tovább korszerűsítsük, a tudományos-technikai forradalom vívmányainak átgondolt, következetesebb alkalmazásával az anyagi-technikai bázis fejlődését meggyorsítsuk, új technológiákat vezessünk be, a belső és külső erőforrásokat jobban felhasználjuk, javítsuk a jövedelmezőséget”.

Sokszoros összefüggés

Nehéz feladat lenne ma az iparban olyan terméket találni, amelyhez valamilyen formában a tudományos kutatásnak, gyakorlati alkalmazásának nincs köze. A színtetikus műszálak különböző fajtái, a számjegyzérelés fémmegmunkáló gépek éppúgy kutatók és gyártmány-szerkesztők seregének tevékenységét sűrítik, mint az új gyógyszerek, az Ikarus 200-as autóbúcsaládja. A kutatás, fejlesztés és a termelés összefüggése termé-

szetszerűen magával hozza, mind szorosabbá kell válnia fejlesztők és előállítók kapcsolatának. Ami nemcsak úgy igaz, hogy napjainkban már termelőüzemek sokaságának van szerződése kutató-és fejlesztő intézetekkel, hanem úgy is, hogy a kutatók, a konstruktőrök „másodállásának” színhelye az üzem, a műhely lesz. Ami esetleg szokatlan, de egyre inkább elengedhetetlen. Végül is jogos igény, a szülő ott legyen gyermeke felnőtté érésénél...!

Világszerte terjed az a módszer, hogy a fejlesztők a termék, az eljárás üzemszerű előállításánál, alkalmazásánál vállalják a művezetést, azaz a tömeggyártás első lépéseinél ők az irányítók. Nemcsak a felelősség — helyes — értelmezése ez, hanem nélkülözhetetlen tapasztalati forrás! Egyrészt a kialakított termék, módszer értékeiről, hibáiról a sorozatgyártásban — ami egészen más, mint a laboratóriumi előállítás, próba, s nem azonosítható az ún. kísérleti szériával sem — másrészt e tapasztalati lehetőség fontos ismeretekkel szolgál a további fejlesztéshez.

Hatalmas sereg

Azt, hogy a képzési feladatok jelentős terheket rónak a társadalomra — s ezeket vállalnia kell, éppen a későbbi kamatok érdekében — bizonyítja: a felsőfokú oktatásban az egy hallgatóra jutó költségvetési kiadás 19 ezer forint volt 1960-ban, s 35 ezer 1975-ben. Napjainkban összesen 56 felsőfokú tanintézet bocsát ki kapuin végzett szakembereket, többségüket természettudományos képzettséggel. Másfél évtized alatt 5628-ról 24276-ra nőtt az e helyeken egy esztendőben oklevelet szerzők táborára. Más területre tekintve: 1975-ben a nemzeti jövedelem 3,46 százalékát tették ki a kutatási ráfordítások. Összességében ez 13,9 milliárd forint, s hogy a léptéket érzékeltessük, leírjuk: 1960-ban a kutatási kiadásokra még csak 2,3 milliárd forint jutott.

Nagy befektetések megtérüléséről van szó tehát, s hatalmas a sereg is, mely ezen szorgoskodik. A nép-

Tandí Lajos

Felhívás munkásfiataloknak

A Szakszervezetek Országos Tanácsa, a KISZ Központi Bizottsága, a Nép-művelési Intézet és az Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezete a költészet napja tiszteletére 1978. április 7–8-án Salgótarjánban megrendezi a vers- és prózamondó munkásfiatalok IV. országos találkozóját.

A találkozó az 1977. évben megrendezendő munkahelyi (üzemi, vállalati, intézményi), valamint megyei és budapesti vers- és prózamondó versenyeken legjobban szereplő munkásfiatalok vesznek részt.

Az országos találkozó szakszűri előtt kerül sor a munkásfiatalok vers- és prózamondó versenyének országos döntőjére, ahol a legjobbak arany-, ezüst- és bronzdiplomát kapnak, illetve elnyerik a rendező szervek és Salgótarján tár-

sadalmi szervezeteinek és üzeminek díjait.

A versenyeken kizárólag 30 éven aluli munkásfiatalok (szakmunkástanulók, üzemek, vállalatok, intézmények fizikai állománybéli sorolt dolgozói és közvetlen termelésirányítók: technikusok, művezetők) vehetnek részt. Egy kötelező és egy szabadon választott verssel, vagy prózával lehet versenyezni.

A kötelező vers, vagy próza SZOT-díjas szerző műve, a szabadon választott vers- vagy próza kiválasztásánál a fiatalokkal, mai életünkkel foglalkozó, de-rűsebb hangvételű művekre hívják fel a figyelmet. A vers, vagy próza előadásának maximális időtartama 8 perc lehet.

A versenyekre a munkásfiatalok a munkahelyi és megyei (budapesti) rendező szerveknél jelentkezhetnek. (MTI)

gazdaság különböző kutatóhelyein összesen 81 ezer ember tevékenykedik, s 1975-ben csupán ezekről a területekről 1647 találmányt jelentettek be. Fejlesztés és termelés szoros összefonódása a gazdasági növekedés bizonyos határa után — amit hazánk már átlépett — nem csupán kívánalma, hanem feltétele a haladásnak. Nélkülözhetetlen feltétel, s nemcsak átfogó méretekben, hanem helyben egy-egy terülegrésznél is.

Nem ismeretlenként

Belemarkolva a példatárba. A gépiparban jelentős tartalmakat szabadíthat fel a gépek és gépi berendezések automatizálása. A könnyűiparban, ahol jelenleg körülbelül hatvan licenct és know-how-t alkalmaznak, további korszerűsítést kívánunk az olyan gyártási területek, mint a pamutárak kikészítése, a bitoripar felülkeltelési technológiái, a másoló-papír gyártás. A vegyiparban, ahol világszerte rendkívül gyors a gyártmányfejlesztés, a szénhidrogének komplex hasznosítása áll a figyelem középpontjában, s új növényvédőszerket, állatgyógyászati és takarmánytápszerket kell előállítani. Az alumíniumiparban a gyengébb minőségű — bauxit gazdaságos feldolgozásának megteremtése kínál teret a fejlesztőknek, s bár-hová tekintünk, azt látjuk, nem maradnak munka nélkül.

Teendőiket azonban csak akkor tudják igazán sikeresen megvalósítani, ha tudatosan és következetesen vállalják az üzem-, műhelybeli „másodállást”. Azaz nem ismeretlenként alakítják embereik tíz- és százezeinek holt napi munkafeladatát, hanem fölkészítik erre őket, s ugyanakkor — mert van mit! — maguk is tanulnak a gyakorlati tapasztalatokból. Ma még meglehetősen batoratlan törekvések láthatók erre, erősítjük, hatóságuk bővítése lényeges eleme a hatékonyság javításának. A konstruktőr, a műhelyben most még jelkép, holnap természetes jellemző lesz.

Lázár Gábor

Az egészségre nevelés intézete

Július 1-től az Egészségügyi Minisztérium Egészségügyi Felvilágosítási Központja Országos Egészségnevelési Intézetként folytatja működését. Korántsem csupán névváltozásról van szó: az intézkedő miniszteri utasítás tükrözi ezt a szemléletváltozást, amely az egészségnevelés megítélésében országos szintűvé vált. A központ a minisztérium más országos szakintézetével azonos rangra került, s a jövőben azokkal még szorosabb egységben működik együtt.

Az intézet a következő években kiszélesíti szakmai és módszertani irányító munkáját. Ezt a mindennapi gyakorlat követeli meg sürgetően.